

KỸ THUẬT TRỒNG CÂY NHA ĐAM

A. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cây Nha đam có tên khoa học: *Aloe Vera L (Aloe Barbadensis Mill, Aloe Vulgaris Lamk)*, Thuộc họ: *Aloaceae (Lô hội)*

Cây Nha đam hay còn gọi là Lô hội là một loại cây trồng cạn, có khả năng thích nghi với nhiều loại đất khác nhau. Ở nước ta, cây Nha đam có thể trồng được ở nhiều nơi, nhưng sinh trưởng và phát triển tốt ở những khu vực có số ngày nắng trong năm cao như Tỉnh ta.

Theo tài liệu dược học Việt Nam, cây Nha đam có thể chữa được nhiều chứng bệnh như: Sốt, Khớp tim, trĩ, viêm khớp, viêm gan, rối loạn tuyến tụy ... Đặc biệt các bệnh về da, cây Nha đam được xem là một loại thần dược. Lá Nha đam có thể chữa lành các loại bỏng. Nước ép từ lá Nha đam có thể chữa được bệnh ung thư da.

Ngoài ra, cây Nha đam còn được sử dụng để sản xuất các loại mỹ phẩm bảo vệ và dưỡng da, cũng như dùng để làm nước giải khát. Ninh Thuận là một trong những tỉnh có diện tích cây Nha đam nhiều nhất. Cây dược liệu này chủ yếu được trồng trên những vùng đất cát và pha cát ven biển, canh tác các loại cây trồng khác kém hiệu quả. Khi trồng cây Nha đam, nông dân không phải đầu tư ban đầu cao, kỹ thuật chăm sóc đơn giản và trồng một lần có thể thu hái lâu dài, mang lại hiệu quả rất cao.

Hiện nay, với những lợi ích trên, diện tích trồng Nha đam ngày càng được mở rộng. Tuy nhiên, việc phòng trừ dịch hại trên cây Nha đam chưa được chú trọng quan tâm, một số đối tượng dịch hại xuất hiện gây hại làm ảnh hưởng đến sinh trưởng phát triển và năng suất cây trồng. Sau đây, chúng tôi xin giới thiệu kỹ thuật trồng Nha đam và các biện pháp phòng trừ dịch hại.

B. KỸ THUẬT TRỒNG NHA ĐAM

I. Kỹ thuật trồng

1. Làm đất

+ Chọn đất: Nha đam là cây chịu được khô hạn nhưng không chịu được ngập úng, do đó phải chọn vùng đất cao ráo, thoáng xốp, tốt nhất là đất pha cát để thoát nước.

+ Làm đất: Đất được cày bừa thật kỹ, làm sạch cỏ trước khi trồng 10 – 15 ngày. Trong quá trình cày bừa nên kết hợp bón vôi cho đất để nâng độ pH, diệt mầm bệnh và giúp cho quá trình huy động dinh dưỡng về sau cho cây tốt hơn. Đất trồng yêu cầu phải cao ráo, chống ngập úng.

+ Đánh rãnh trồng theo mật độ hàng cách hàng 40-60 cm, cây cách cây 20-30 cm.

+ Bón lót: Sử dụng phân chuồng đã ủ hoai để bón lót. Sử dụng khoảng 2-3 tấn phân chuồng/sào.

2. Chọn giống

+ Chọn giống: Hiện nay, có khoảng 300 loài Nha đam khác nhau, nhưng Nha đam ALOE VERA lá xanh thẫm, bẹ lá to là loại dễ trồng và cho năng suất cao.

+ Nhân giống: Nha đam được nhân giống bằng phương pháp vô tính, sử dụng lá Nha đam để tiến hành nhân giống. Để tăng hệ số nhân giống, có thể cắt bỏ đọt cây mẹ.

Một năm sau xung quanh cây mẹ sẽ xuất hiện nhiều cây con. Khi cây con lớn chừng 10 cm, tách cây con đem vào vườn ươm, chăm sóc cây lớn chừng 15 - 20 cm lấy đem trồng.

+ Nha Đam trồng bằng cây con nên trong công tác chọn giống cần chọn những cây con khỏe mạnh, có màu xanh tươi, không bị sâu bệnh.

3. Thời vụ trồng

+ Thời vụ trồng: Cây Nha đam có thể trồng quanh năm, nhưng tốt nhất là trồng vào mùa xuân và mùa thu, vì đây là thời gian cây Nha đam con có thể phục hồi và phát triển nhanh nhất.

4. Cách trồng

+ Đào cây con từ vườn ươm (lưu ý: khi đào nên cẩn thận, lấy được càng nhiều rễ càng tốt, nhằm thu ngắn thời gian hồi sức của cây con). Sau đó, trồng theo rãnh, với mật độ: hàng cách hàng 40-60 cm, cây cách cây 20-30 cm.

*** Khi trồng, bà con chú ý:**

Để mầm cây con nhô khỏi mặt đất (nếu lấp đất mất lên trên ngọn cây sẽ gây úng thối cây con khi tưới nước), giữ cho cây thẳng đứng và rễ phủ đều mới lấp chặt đất, nếu đất không đủ ẩm để giữ gốc nên tưới thêm nước. Sau đó, nếu trời khô hạn phải thường xuyên tưới nước giữ độ ẩm vừa đủ, nếu trời mưa liên tục thì phải chú ý thoát nước, vì Nha đam con rất dễ bị chết do úng nước. Nha đam vừa trồng xong mầm lá sẽ đỏ hoặc vàng, nhưng khi đã bén rễ mầm sẽ xanh trở lại. Cây Nha đam giống sau khi lấy ra khỏi vườn ươm, nên để trong mát 2 - 3 ngày, sau đó mới đem ra trồng thì cây con sẽ nhanh mọc mầm và tỉ lệ sống cao hơn.

II. Chăm sóc:

1. Tưới- tiêu nước:

+ Nước tưới: tốt nhất là nước lợ (độ mặn dao động trong khoảng 2-5‰), không bị nhiễm phèn.

+ Tưới nước: Cây Nha đam chịu được nắng hạn nhưng lại phát triển tốt khi có độ ẩm trong đất vừa phải. Trong mùa khô, mỗi ngày tưới nước 01 lần. Sau mỗi lần thu hoạch, cắt nước khoảng 2-3 ngày để cho cây Nha đam lành vết thương, nếu tưới nước liền sẽ gây thối nhũn.

+ Tiêu nước: Cây Nha đam không chịu được ngập úng quá lâu. Do vậy, nếu trời mưa dài ngày phải khơi thông cách rãnh trồng tạo điều kiện để thoát nước tốt. Nếu để mương rãnh bị tích nước sẽ gây thối rễ, làm cho cây Nha đam chết hàng loạt.

2. Làm cỏ, xới xáo đất:

Trong quá trình chăm sóc cây Nha đam phải xới xáo đất trừ cỏ nhiều đợt. Việc xới đất thường xuyên sẽ giúp cho nền đất được thông thoáng và trừ được các loại cỏ dại, làm cho quá trình chuyển hoá các chất dinh dưỡng trong đất nhanh chóng và cây Nha đam dễ hấp thụ, sinh trưởng và phát triển nhanh hơn.

3. Bón phân:

Cây Nha đam có khả năng hấp thụ và chuyển hóa nhanh các chất dinh dưỡng trong đất. Do đó, ngoài việc bón lót bằng phân chuồng, phải thường xuyên bón thúc thêm cho cây Nha đam bằng phân NPK. Thời gian bón thúc tốt nhất là 1 tháng/lần:

+ NPK với liều lượng khoảng 10-15 kg/sào

+ Nếu có bón thúc thêm phân chuồng, thì với liều lượng khoảng 100 kg/sào.

Khi bón phân nên tránh làm bắn lá, thường bón trước khi trời có mưa hoặc phải tưới nước sau khi bón phân. Mỗi lần bón phân nên kết hợp với xới xáo đất để Nha đam dễ hấp thụ hơn.

Sau khi trồng, cây sẽ bị vàng hoặc đỏ do rễ chưa tiếp đất, không nên bón phân liền mà chờ cho cây chuyển thành màu xanh thì mới tiến hành bón.

III. Phòng trừ sâu bệnh hại:

Biểu bì lá của Nha đam được bao bọc bởi một lớp giáp cứng, nên các loại côn trùng khó có thể gây hại. Nhưng trong điều kiện trồng với mật độ dày, đất quá ẩm và nhiệt độ thấp, lá của Nha đam sẽ bị một số loại bệnh gây hại.

Biện pháp phòng trừ chung: Đảm bảo thông thoáng trong vườn trồng Nha đam, kịp thời tiêu nước để khống chế độ ẩm của đất phù hợp, làm cỏ đúng lúc giúp Nha đam phát triển mạnh, tạo nên khả năng kháng bệnh tốt. Nếu xuất hiện dấu hiệu bệnh nên nhanh chóng cắt bỏ những lá hoặc toàn bộ cây mang bệnh đem tiêu hủy, tránh lây lan cho các lá khác.

* Một số loại bệnh hại chính thường gặp trên cây Nha đam:

1. Bệnh thối nhũn:

a. Nguyên nhân: Do vi khuẩn *Pectobacterium chrysanthemi* gây ra.

Bệnh thối nhũn lá của Nha đam được quan sát thấy lần đầu tiên vào năm 2000, tại Trung tâm Nghiên cứu Quốc gia về Cây thuốc của Ấn Độ. Bệnh gây hại nghiêm trọng khi độ ẩm cao thông qua thủy lợi và/hoặc mưa.

b. Triệu chứng:

Các triệu chứng bắt đầu khi nước xâm nhập vào các tổn thương trên bề mặt lá. Các bẹ lá hoặc đóm lá bị thối rữa tiến triển rất nhanh chóng và toàn bộ cây nha đam sẽ chết trong vòng 2-3 ngày. Khi cây nha đam thối rữa, lớp biểu bì lá tróc ra do sự biến đổi của các chất bên trong lá đã tạo ra một khối lượng nhầy làm cây bị thối hoàn toàn.

c. Biện pháp phòng trừ:

Dùng cuốc nhỏ hoặc các dụng cụ thích hợp để bứng toàn bộ cây Nha đam khi thấy triệu chứng của bệnh xuất hiện để cách ly và tiêu hủy hoàn toàn. Không được để những cây bị bệnh ở gần bờ rãnh hoặc các mương nước tránh làm lây lan vi khuẩn sang các cây ở xung quanh. Sau khi bứng cây bệnh, dùng vôi xử lý chỗ đất bị nhiễm bệnh và không nên cấy dặm lại ngay.

Có thể sử dụng một số loại thuốc COC 85WP, Norshield 86.2WG để tưới xử lý mầm mống bệnh ở trong đất, kết hợp phun một số loại thuốc phòng trừ vi khuẩn sau đây: Xantocin 40WP, Agrilife 100SL, Avalon 8WP hoặc Visen 20SC.

2. Bệnh thán thư:

a. Nguyên nhân: Do nấm *Colletotrichum gloeosporioides* gây ra.

Colletotrichum là một loại nấm gây bệnh thán thư. Phát triển mạnh trong điều kiện ẩm ướt hoặc nếu cây lô hội được trồng dưới bóng râm và được tưới tiêu từ phía trên xuống thay vì tưới theo hàng.

b. Triệu chứng:

Nấm bệnh gây ra các tổn thương trên lá, ban đầu là một vòng nhỏ hình bầu dục, ngâm nước và tối màu có đường kính khoảng 1-2mm, sau đó lan rộng tạo ra một khối màu đỏ hoặc màu da cam hoặc màu nâu ở trung tâm vết bệnh. Các bào tử nấm phát triển trong vết bệnh một cách nhanh chóng và lây lan qua các giọt nước mưa hoặc tưới nước trên cao xuống làm bào tử dễ lan truyền sang các cây khác.

c. Biện pháp phòng trừ:

Loại bỏ các lá bị tổn thương và tránh tưới nước từ trên cao xuống (tưới bằng vòi) để kiểm soát bệnh.

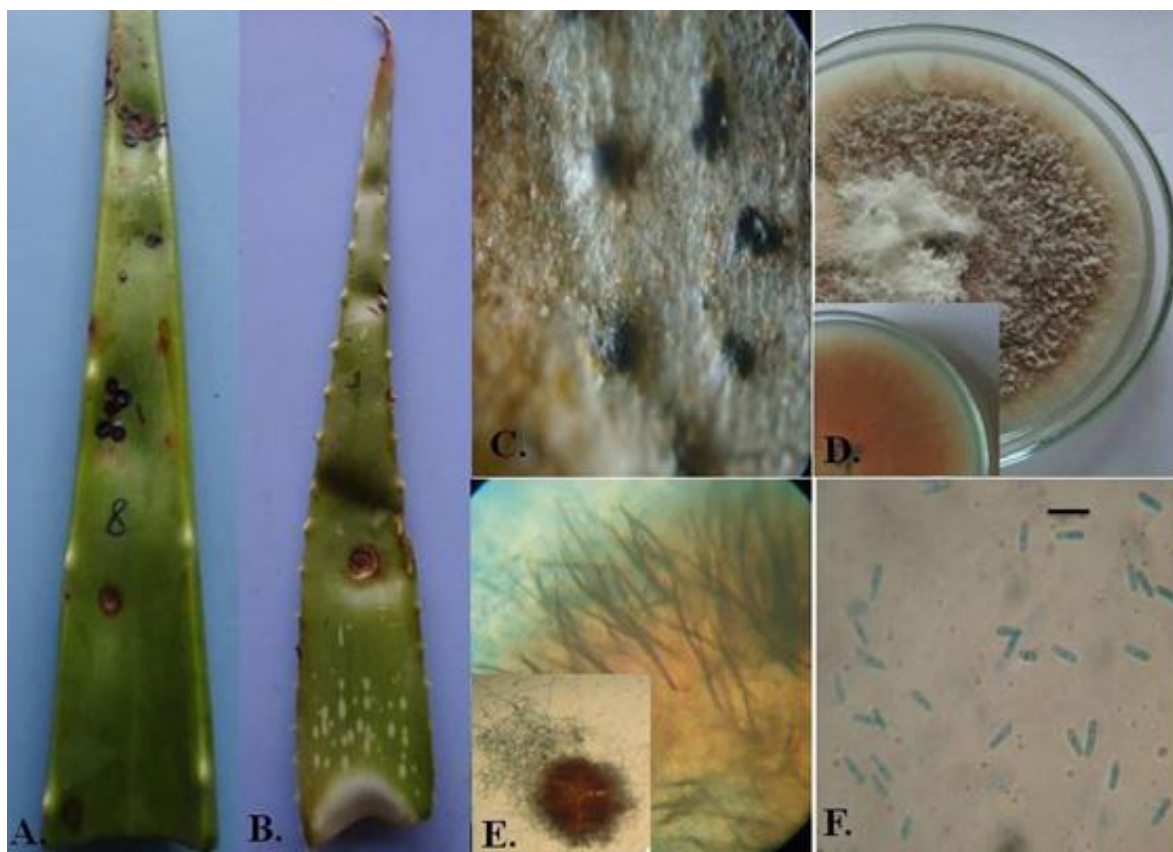
Để giữ cho cây Nha đam khỏe mạnh, phải đảm bảo rằng nó có nhiều ánh sáng, lưu thông và thoát nước thích hợp.

- Khi ruộng đã bị bệnh sử dụng một trong những loại thuốc như: Amistar 250SC, Envio 250SC, Natigold 760WG, Help 400SC...để phun xịt. Trước khi phun đọc kỹ hướng dẫn cách sử dụng thuốc in trên vỏ bao bì.

3. Bệnh đốm lá

a. Nguyên nhân: Do nấm *Alternaria alternata* hoặc *Helminthosporium* gây ra, bệnh phát sinh trong điều kiện khí hậu ẩm ướt, bào tử nấm hình thành rất nhiều, nhất là ở các nách lá.

b. Triệu chứng:

Thường gây hại nặng trong mùa mưa, ban đầu trên lá xuất hiện những đốm tròn có màu vàng nâu sau chuyển sang nâu, hình tròn hoặc bầu dục, lõm xuống. Khi bệnh nặng, lá bị vàng và khô từ chóp lá lan dần xuống phía dưới, mép lá bị vàng, khô và tóp lại.

c. Biện pháp phòng trừ:

Nên trồng nha đam ở những chân ruộng đất thịt nhẹ hoặc cát pha, có hệ thống tưới tiêu tốt, đảm bảo thoát nước trong mùa mưa và có đủ nguồn nước để chủ động tưới cho cây nha đam trong mùa khô, tạo cho cây nha đam sinh trưởng và phát triển thuận lợi.

- Thu gom sạch sẽ những tàn dư của cây nha đam bị bệnh... Trước khi gieo trồng cần cày, bừa ruộng kỹ để chôn vùi tàn dư cây bệnh tiêu diệt nguồn bệnh lây lan cho nha đam ở các lứa và vụ sau.

- Chăm sóc, bón phân và tưới nước đầy đủ đúng kỹ thuật để phòng ngừa bệnh.

- Khi ruộng đã bị bệnh sử dụng một trong những loại thuốc như: Tilt super 300EC; Daconil 500SC; Validacin 5SL, Mannozeb 80WP...để phun xịt. Trước khi phun đọc kỹ hướng dẫn cách sử dụng thuốc in trên vỏ bao bì.

- Nếu ruộng thường xuyên bị bệnh gây hại nặng nên luân canh với một số loại rau màu khác, để hạn chế và phòng bệnh.

* Ngoài ra còn có một số sâu bệnh gây hại trên cây Nha đam như bệnh thối rễ, rầy mềm là loại côn trùng nhỏ có màu xanh lá cây, màu vàng hoặc màu đen dài (tùy thuộc vào giai đoạn sinh trưởng của rầy). Chúng chỉ có thể gây hại lá non và gai hoa của cây lô hội, các lá trưởng thành có một lớp vỏ quá dày nên rầy mềm không thể gây hại được.

Phòng trừ bằng các loại thuốc trừ sâu có độc tính thấp hoặc có nguồn gốc thảo mộc như: Actara 25WG, Aremec 45EC, Actamec 40EC, Scout 1.4SC, Golnitor 36WG...

IV. Thu hoạch

Sau khi trồng khoảng 07 - 08 tháng, cây Nha đam sẽ cho thu hoạch lứa đầu tiên và cứ mỗi tháng lại thu hoạch một lần. Sau một năm xung quanh cây mẹ lại xuất hiện nhiều cây con, bà con có thể chọn những cây con to khỏe thay thế cây mẹ, thì có thể cho thu hoạch lâu dài mà không phải ươm trồng lại từ đầu.

Thời gian thu hoạch nên tiến hành vào sáng sớm hoặc chiều tối. Thu hoạch vào thời điểm trước khi hoa nở rộ sẽ tạo ra khối lượng lá tối đa, khối lượng gel, khối lượng gel/lá cao nhất, đây cũng là thời điểm mà hàm lượng aloin cao nhất trong lá.

Phạm Thị Xuân Ngọc
Trạm Khuyến nông Phan Rang

Ghi chú: Tham khảo tài liệu kỹ thuật tập huấn của Chi cục BVTV và chỉnh sửa bổ sung theo kinh nghiệm kỹ thuật thực tế của người dân.